

DANUTA OPOZDA
Katedra Pedagogiki Rodziny KUL

V ZJAZD PEDAGOGÓW SPOŁECZNYCH
„PEDAGOGIKA SPOŁECZNA W SŁUŻBIE
CZŁOWIEKOWI I WARTOŚCIOM W XXI WIEKU.
W POSZUKIWANIU NOWYCH METOD INTEGRACJI
I ROZWOJU SPOŁECZNEGO”
Jachranka, 26-28 listopada 2013

Pedagogika społeczna jest subdyscypliną pedagogiczną, mającą rozległe tradycje w polskiej pedagogice. Jej historię można analizować jako historię idei lub działań praktycznych¹. Subdyscyplinarny charakter pedagogiki rodziny i jej znacząca pozycja wśród nauk o wychowaniu wyraża się nie tylko w statusie metodologicznym, bogatym zapleczu teoretycznym i różnorodnych formach praktycznego działania, ale również w tworzeniu dynamicznego środowiska uczonych i praktyków współpracujących na rzecz godnego życia każdego człowieka, a szczególnie tego, który wymaga pomocy i wsparcia, marginalizowanego i wykluczonego. Pedagodzy społeczni – teoretycy i praktycy, mają wiele okazji do wymiany doświadczeń i projektowania nowych działań w ramach licznych konferencji, seminariów i sesji. Wspomnieć tu należy Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. „Zróżnicowanie przestrzeni życia – współczesne wyzwania pedagogiki społecznej”. Jej organizatorami byli pracownicy Zakładu Pedagogiki Społecznej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku i Zespół Pedagogiki Społecznej działający przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN pod przewodnictwem prof. Tadeusza Pilcha. Konferencja odbyła się w dniach 21-23 maja 2012 r. w Goniądzu. W pewnym sensie otwierała ona etap intensywnych przygotowań do V Zjazdu Pedagogów Społecznych. Zjazdy pedagogów społecznych są pewnego rodzaju ewenementem na subdyscyplinarnej mapie pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Są wyrazem szczególnej integracji środowiska oraz okazją do metarefleksji i działań o makro charakterze.

W dniach 26-28 listopada 2013 r. w Jachrance koło Warszawy odbył się V Zjazd Pedagogów Społecznych pod ogólnym tytułem „Pedagogika społeczna w służbie człowiekowi i wartościom w XXI wieku. W poszukiwaniu nowych metod integracji i rozwoju społecznego”. Organizatorami zjazdu byli: Zespół Pedagogiki Społecznej KNP PAN, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Katolicki Uniwer-

---

¹ Zob. *Pedagogika społeczna. Pytania o XXI wiek. Pamięci Profesora Ryszarda Wroczyńskiego*, red. W. Theiss, A. Przeclawska, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak” 1999.

sytet Eichstätt–Ingolstadt w Niemczech, Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej, Wyższa Szkoła Nauk Społecznych „Pedagogium” w Warszawie, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Jana Komenskigo w Bratysławie. Za nazwami instytucji oraz propozycjami tematycznymi, zbiorem raportów na temat zjawisk zagrażających człowiekowi i idei sprawiedliwości społecznej, kryło się wiele nazwisk osób znaczących dla organizacyjnych działań przedzjazdowych. *Spiritus movens* V Zjazdu Pedagogów Społecznych był niezaprzeczalnie prof. Tadeusz Pilch, któremu pomocą służył zespół pracowników Zakładu Pedagogiki Społecznej UwB, funkcję sekretarza pełnił dr Tomasz Sosnowski.

Należy nadmienić, że zjazd był zorganizowany we współpracy finansowej i organizacyjnej, ale w autonomii programowej² z partnerami – kierownictwem projektu (prof. Jerzy Surzykiewicz i dr Marek Kulesza) „Coaching społeczny. W poszukiwaniu efektywnych form wsparcia osób w trudnych sytuacjach życiowych”.

Celowość organizowania zjazdu uzasadniają zjawiska obecne w życiu społecznym człowieka. „Wielu argumentów za pilnością odbycia zjazdu pedagogów społecznych już teraz dostarczają raporty opublikowane w pierwszym tomie materiałów zjazdowych. Polska niechlubnie jest liderem w realizacji reakcyjnego, neoliberalnego systemu społecznego. To uzasadnia alarm. Celem więc jest najpierw diagnoza stanu społecznej rzeczywistości i zagrożeń wyłaniających się z polityki społecznej naszego państwa. Stosownie do tego musimy zastanowić się nad filozofią pracy społecznej, organicznej. Musimy przezwyciężyć ułomności naszego humanistycznego myślenia, polegającego na zrównoważonym balansowaniu między aprobatą a nieśmiałą krytyką”³.

Mottem zjazdu były słowa Janusza Korczaka: „Nie możemy zostawić świata takim, jaki jest!”. Hasło to – jak stwierdził prof. T. Pilch – było trwałym elementem myślenia i strategii działania poprzednich pokoleń pedagogów społecznych. Według opracowania Wiesława Theissa, pierwszy Ogólnopolski Zjazd Pedagogów Społecznych miał miejsce w Warszawie w lutym 1937 r. i został zorganizowany z okazji jubileuszu czterdziestolecia pracy naukowej prof. Heleny Radlińskiej. Drugi zjazd odbył się na Uniwersytecie Łódzkim w maju 1947 r., również z okazji jubileuszu prof. Heleny Radlińskiej, tym razem pięćdziesięciolecia pracy. W 1957 r. w kwietniu miał miejsce trzeci zjazd pedagogów społecznych. Jego formalnym przyczynkiem była 50. rocznica powstania Wolnej Wszechnicy Polskiej, ale istotą było podjęcie refleksji wobec przemian nadchodzących po październiku 1956 r. Czwarty zjazd przypadł również na czasy intensywnych transformacji i ruchów społecznościowych, odbył się na Uniwersytecie Warszawskim w listopadzie 1981 r., jego organizatorem był prof. T. Pilch wraz z pracownikami Katedry Pedagogiki Społecznej UW⁴.

---

² T. P i l c h, *Słowo wstępne*, „Pedagogika Społeczna” 12(2013), nr 3(49), s. 6.

³ Tamże.

⁴ W. T h e i s s, *O zjazdach pedagogów społecznych (1937-1981)*, w: *Zagrożenia człowieka i idei sprawiedliwości społecznej. V Zjazd Pedagogów Społecznych*, red. T. Pilch, T. Sosnowski, t. I, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Żak” 2013, s. 27-41.

Formuła organizacyjna V Zjazdu Pedagogów Społecznych odbiegała od tradycyjnych spotkań konferencyjnych i sympozjalnych, była bardzo zróżnicowana i umożliwiała aktywny udział uczestnikom zjazdu. Były więc referaty plenarne, debaty, dyskusje, wolna trybuna, raporty i czas na kularowe rozmowy.

W sprawozdaniu przedstawiam jedynie merytoryczny i organizacyjny porządek obrad podczas trwania V Zjazdu Pedagogów Społecznych. Bardziej zainteresowani mogą skorzystać ze stron internetowych zjazdu, gdzie zamieszczono szczegółowy program, oraz sięgnąć do publikacji zjazdowych⁵.

Pierwszy dzień obrad rozpoczynał się wykładami plenarnymi. Po powitaniu gości i słowie wstępnym, wygłoszonym w dwugłosie przez prof. T. Pilcha i prof. W. Theissa, wykłady plenarne wygłosili prof. Jacek Hołówka – „Polacy wobec naczelnych wartości. Ambicje i zaniedbania. Perspektywa etyczna”, prof. T. Pilch – „Polska i Polacy w zwierciadle faktów. Perspektywa społeczna”, Anton F. Börner, Prezydent BGA w Niemczech – „Rozwój społeczny i gospodarczy oparty na wartościach jako podstawowy wymiar społecznej odpowiedzialności”. Po przerwie odbyły się dwie debaty plenarne. Każda z nich miała swojego moderatora, zaczynała się wprowadzeniem zaproszonego gościa, następnie kilka zgłoszonych wcześniej osób przedstawiało swoje stanowiska wobec sugerowanego tematu, natomiast dyskusja toczyła się w gronie wszystkich osób zainteresowanych daną problematyką. Debatę pierwszą – „Człowiek w zmieniającej się przestrzeni życia” moderował prof. Jerzy Modrzewski, a wykład wprowadzający wygłosiła prof. Maria Mendel. Debatę drugą, zatytułowaną „Podstawowe środowiska życia człowieka”, moderowała prof. Ewa Syrek, zaś wykład wprowadzający wygłosił prof. Pavel Muhlpachr. Dzień ten zakończył się uroczystą kolacją, a więc okazał do długich dyskusji prowadzonych w kularach zjazdu.

Pierwszą część drugiego dnia obrad rozpoczęto od prezentacji wspomnianego projektu „Coaching społeczny. W poszukiwaniu efektywnych form wsparcia osób w trudnych sytuacjach życiowych” jako nowej metody wsparcia procesów integracji społecznej i zawodowej. Przedstawiono jego idee, założenia, cele i realizację. Projekt realizowany jest w województwie mazowieckim, a instytucjonalnie usytuowany w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Następnie odbyły się wykłady plenarne z dyskusją. Wygłosili je prof. Wiesław Theiss („Skąd przychodzimy, z czym przychodzimy? O drogach rozwoju pedagogiki społecznej”) oraz prof. Andrzej Radziewicz-Winnicki („Magia myśli o rewitalizacji społecznej w dobie przemian w twórczości współczesnych polskich pedagogów społecznych (pożytki czy też pozytywistyczne utopie)”). Ostatnim etapem obrad części pierwszej były dwie debaty plenarne. W pierwszej, pt. „Człowiek i środowisko w sytuacji zagrożenia”, moderatorem był prof. Marek Konopczyński, a wykład wprowadzający wygłosiła prof. Józefa Brągiel. Drugą, na temat „Marginalizacja i wykluczenie. Poszukiwanie

---

⁵ Tamże. Tom II wymienionej w poprzednim przypisie publikacji jest w przygotowaniu i ukaże się drukiem w 2014 r.

metod integracji i wspierania indywidualnego rozwoju”, poprowadził prof. Jacek Piekarski, zaś wykład wygłosiła prof. Krystyna Marzec-Holka.

Drugą część tego dnia otwierały wykłady plenarne prof. Bogusława Śliwerskiego („Edukacja w III RP. Czas niespełnionych nadziei oraz nowych wyzwań”) oraz interpretacja dialogiczna prof. Ewy Murynowicz-Hetki i prof. Danuty Urbaniak-Zajęc na temat: „Społeczno-pedagogiczny punkt widzenia – wielowymiarowość perspektyw”. Następnie odbyła się Wolna Trybuna Zjazdowa pod hasłami: 1. „Spory o szkołę”. 2. „Spory o jakość i kształt stosunków i więzi międzyludzkich”. 3. „Spory o treść i władztwo kultury, o jej funkcje i kształt w przyszłości”. Moderatorem była prof. Barbara Smolińska-Theiss, a komentatorem prowadzonych debat i sporów był prof. T. Pilch. Obrady zakończył punkt: „Dyskusja otwarta: komentarze, repliki, polemiki”. Przedyskutowano tu pewne postulaty i sformułowano uchwałę pozjazdową, celem przedstawienia jej odpowiedniemu ministerstwu jako wyraz stanowiska środowiska teoretyków i praktyków pedagogiki społecznej wobec zjawisk zagrażających człowiekowi i idei sprawiedliwości społecznej. Dzień ten zakończył się występowaniem artystycznym grupy dziewcząt ze Schroniska dla Nieletnich i Zakładu Poprawczego w Warszawie-Falenicy.

Ostatni, trzeci dzień zjazdu dotyczył *coachingu* społecznego, jako egzemplifikacji wielowymiarowej problematyki pedagogiki społecznej w wymiarze teoretycznym oraz jednej z form praktycznego działania. Odbyła się sesja plenarna, podczas której wykłady wygłosili: prof. Uto Meier – „Aksjologiczne i duchowe paradygmaty w zarządzaniu zasobami ludzkimi: premisy *coachingu* społecznego”, prof. Ulrich Bartosch – „Pedagogika społeczna w polu napięcia pomiędzy całodniową szkołą a pracą z młodzieżą w czasie wolnym”, dr Marek Kulesza – „*Coaching* społeczny – implementacja w ramach projektu «*Coaching* społeczny – nowa metoda wsparcia procesów integracji społecznej i zawodowej»”. Następnie rozpoczęła się ostatnia debata zjazdowa na temat „Nauka praktyce – praktyka nauce – w tworzeniu środowiska życia i pomocy człowiekowi”. Poprowadził ją dr M. Kulesza, a wykłady wprowadzające wygłosili prof. Janusz Surzykiewicz i dr Anna Fidelus. Następnie odbyły się warsztaty w pięciu grupach, których celem było pokazanie zastosowania *coachingu* społecznego w różnych obszarach wsparcia osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Po warsztatach nastąpiło podsumowanie i zakończenie V Zjazdu Pedagogów Społecznych.

Z pewnego dystansu należy stwierdzić, że zjazd był ogromnym przedsięwzięciem logistycznym i merytorycznym. Skonsolidował pracowników wszystkich katedr i zakładów pedagogiki społecznej w Polsce (były one przedstawiane w prezentacjach multimedialnych w trakcie trwania zjazdu). Wzięło w nim udział ponad stu pięćdziesięciu uczestników – teoretyków i praktyków. Istotne było również podjęcie pewnych zobowiązań co do prowadzenia dalszych debat (również w formie zjazdowej i konferencyjnych), podjęcia uchwał i przedstawienia ich organom rządowym, projektowania i realizacji konkretnych działań. Można powiedzieć, że w tym sensie

zjazd trwa nadal i środowisko polskich pedagogów społecznych dba, by pojęcie wspólnoty nie stało się powoli „kategorią historyczną, podręcznikową”⁶.

ŁUKASZ KRAKOWIAK
Instytut Pedagogiki KUL

KONFERENCJA „GŁUSI WCZORAJ I DZIŚ:
HISTORIA GŁUCHYCH NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU”,
Warszawa, 30 listopada – 1 grudnia 2013

W dniach 30 listopada i 1 grudnia odbyła się w Mazowieckim Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie konferencja pt. „Głusi wczoraj i dziś: Historia Głuchych na przełomie XIX i XX wieku”. Została ona zorganizowana przez Instytut Historii Głuchych *Surdus Historicus*, współpracujący z międzynarodowym stowarzyszeniem *Deaf History International*. W dwudniowej konferencji uczestniczyło około 180 osób. Znakomitą większość stanowili głusi, w tym duża grupa absolwentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Wszystkie referaty były prezentowane w języku migowym.

Organizator konferencji, fundacja Instytut Historii Głuchych *Surdus Historicus*, której założycielem i głównym działaczem jest mgr Tomasz Świdorski (doktorant KUL JPII), ma w swoim programie cele naukowo-badawcze i popularyzatorskie. Na podkreślenie zasługuje główny cel przyświecający młodym historykom: starają się poznać i zachować od zapomnienia losy i dokonania poszczególnych osób i całych środowisk skupiających głuchych. Przede wszystkim poszukują w przeszłości postaci wybitnych, ponieważ potrzebują wzorów osobowych, przykładów pomagających rozwijać własną tożsamość i wzmacniać poczucie godności współczesnych ludzi głuchych. Tomasz Świdorski tak wyjaśnił to w swoim referacie: „Instytut powstał w 2012 roku. Został założony m.in. po to, by ratować materialne świadectwa historii Głuchych, tj. zdjęcia i dokumenty. Do tej pory wielu Głuchych wyrzucało cenne materiały tylko dlatego, że były stare. Inne po prostu bezpowrotnie zaginęły. Staramy się ratować cenne ślady dziejów naszego środowiska, jak również opracowywać jego

---

⁶ P i l c h, *Słowo wstępne*, s. 6.